

УДК 340.13.

МАТЕРІАЛЬНЕ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Студ. Т.В. Ресницька, гр. БП-2-18,
Науковий керівник проф. А.Ю. Олійник
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета - визначення ключових напрямків взаємозв'язку і взаємодії матеріальних та процесуальних норм права та правовідносин у судочинстві, визначення спільних та відмінних рис й на цій підставі формулювання висновків щодо підвищення ефективності їх застосування та подальшого вдосконалення відповідних законів.

Завдання- для досягнення поставленої мети необхідно: а) визначити поняття і суть матеріального і процесуального права; б) проаналізувати чинне матеріальне і процесуальне законодавство; в) виокремити напрямки реформування законодавства.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єкт дослідження – матеріальні і процесуальні правовідносини, що виникають під час реалізації права. Предмет дослідження – правове регулювання структури матеріального і процесуального права.

Методи та засоби дослідження. В ході дослідження було використано світоглядні, загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Зокрема, за допомогою діалектичного, історичного, систематичного та формально-логічного методів було досліджено становлення і сучасний розвиток матеріального та процесуального права в Україні.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що дана робота є дослідженням структури права, матеріального та процесуального права та його ролі в законодавстві України.

Результати дослідження. Однією з найбільш актуальних проблем правової науки є проблема взаємозв'язку матеріальних та процесуальних норм права, яка досліджується як загальнонаукова проблема, як проблема співвідношення різних галузей права, правових інститутів і окремих правових норм. Дослідження співвідношення норм матеріального права і процесуального права надзвичайно важливе, оскільки від правильного вирішення даної проблеми залежить розвиток і вдосконалення діючого законодавства [1]. Актуальність дослідження взаємозв'язку матеріальних та процесуальних норм права в системі права обумовлена необхідністю забезпечення охорони прав і законних інтересів суб'єктів господарювання і громадян, створення дієвого механізму їх реалізації. Залежно від соціального призначення, всю систему права можна поділити на матеріальне та процесуальне право. До матеріального ми відносимо такі галузі права як: конституційне, цивільне, трудове, адміністративне, кримінальне тощо). А до процесуального – такі галузі, як: цивільне процесуальне, адміністративно-процесуальне, кримінально-процесуальне, господарське процесуальне право тощо.

Відмінні риси: 1) Матеріальне право – це сукупність норм, що безпосередньо регулюють суспільні відносини (відповідь на питання – що?). 2) Процесуальне право – це сукупність норм, що регулюють діяльність з реалізації матеріальних норм (відповідь на питання – як?). 3) Предметом матеріального права є врегульовані суспільні відносини, які реально склалися між людьми і повинні бути організовані за допомогою правового регулювання. 4) Предметом процесуального права є організаційні суспільні відносини, тобто такі, які визначають засоби реалізації норм матеріального права і де суб'єктами, як правило, виступають органи держави та їх посадові особи. 5) Норми матеріального права мають на меті визначення змісту прав та обов'язків суб'єктів права і відповідають на питання, що треба зробити для реалізації цих прав і обов'язків [2].

А норми процесуального права відповідають на питання як, яким чином, у якому порядку права та обов'язки можуть і мають бути реалізовані. Процесуальні норми визначають компетенцію, предмет, повноваження органів держави, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, що є суб'єктами юридичного процесу. Окрім цього, процесуальні норми визначають суб'єктивні права та обов'язки інших учасників процесу. Тому, вочевидь, що про стан української правової системи неможливо судити лише за змістом галузей матеріального права. Норму матеріального права можна визначити, як норму права, яка регулює суспільні (матеріальні) відносини шляхом їх прямого правового регулювання за допомогою визначення для їх учасників змісту прав, обов'язків і заборон. Норма процесуального права - це норма права, яка регулює суспільні (процесуальні) відносини, що складаються між судом, з одного боку, і учасниками судового розгляду, з іншого боку, і направлена на вирішення процедурних і організаційних питань реалізації норм матеріального права з метою захисту прав і законних інтересів суб'єктів матеріальних правовідносин.

Спільні риси: 1) Норми матеріального і процесуального права тісно пов'язані між собою і доповнюють один одного. Значна кількість процесуальних та матеріальних норм знаходиться в кодифікованих актах права. Узгодженість між вказаними нормами - це одна з умов належного функціонування судового порядку, захисту суб'єктивних прав громадян і юридичних осіб. 2) Співвідношення матеріального і процесуального права виявляється і у взаємозв'язку матеріальних і процесуальних правовідносин. Матеріальні правовідносини визначають можливість і необхідність виникнення та існування процесуальних правовідносин, призначення яких в забезпеченні вирішення правового спору [3].

Висновок Підводячи підсумки, слід сказати що матеріальне та процесуальне права мають як відмінні, так і спільні риси. Але на мою думку процесуальне право домінує над матеріальним, так як за допомогою саме процесуальних норм можливо реалізувати норми матеріального права. Адже, наприклад є скоєне правопорушення, і щоб дослідити результат (розкрити та запобігти правопорушення та притягти винну особу до відповідальності) ми маємо дослідити процес. Але слід зазначити, що без матеріального права процесуальне існувати не може і навпаки.

Література:

1. Тихомиров Ю. А. Проблемы развития процессуального права // Судебная реформа в России: проблемы совершенствования процессуального законодательства : по материалам науч.-практ. конф., Москва 28 мая 2001 г. – М., 2001. – С. 8–16.
2. Бочаров Д. О. Потойбіччя процесуального: гра, ритуал, міф: Матеріали для самостійної роботи. – Дніпропетровськ: АМСУ, 2007. – 50 с.
3. Сидоренко О. О. Матеріальне і процесуальне право: питання функціонального співвідношення / О.О. Сидоренко, О.О. Уваров // Юрист України. 2012. № 4(21). С. 19-24.